

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО
ПЕДАГОГА**

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(9-10 листопада 2020)**

Херсон
2020

УДК 378.147:372.461

А 59

Актуальні проблеми фахової підготовки сучасного педагога: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (9-10 листопада 2020, м.Херсон). Херсон, 2020. 530 с.

Редакційна колегія:

Нагрибельна І.А. – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри філології, завідувач кафедри філології Херсонського державного університету.

Валуєва І.В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри філології Херсонського державного університету.

Мельничук Ю.Ю – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філології Херсонського державного університету.

Мироненко О.В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри філології Херсонського державного університету.

Сидоренко Н.І. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри філології Херсонського державного університету.

Сугейко Л.Г. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філології Херсонського державного університету.

Рецензенти:

Голобородько Є.П. - доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, менеджменту освіти й інноваційної діяльності Комунального вищого навчального закладу «Херсонська академія неперервної освіти»;

Берегова Г.Д. - доктор філософських наук, професор, завідувачка кафедри професійної освіти ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет».

Затверджено відповідно до рішення вченої ради Херсонського державного університету (протокол від 25.05.2020 №11).

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	10
Абрамовська О.П. Методика навчання української мови за допомогою конструктора LEGO.....	11
Андрієвська О.С. Методика розвитку художньо-літературних умінь учнів початкових класів	16
Андрієвський Б.М. Формування основ екологічної культури студентів.....	20
Анісімова О.Е. Організація дуальної форми навчання як компетентісно орієнтована професійна підготовка у закладах вищої освіти.....	25
Бабаніна І.О. Шкільні труднощі та їх профілактика у молодших школярів з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання.....	32
Бабаян Е.А. Формування мовної особистості молодших школярів засобами технології «Щоденні 5».....	38
Баденкова В. М. Лінгвокультуреми як фактор формування мовної та соціокультурної компетентностей.....	43
Байцар М.І. Популяризація української мови серед молоді.....	50
Бальоха А.С. Використання електронного навчального ресурсу «Web-мультимедіа енциклопедія з дисциплін природничого циклу» у формуванні природознавчої компетентності майбутнього вчителя початкової школи.....	53
Білоконна Н.І., Лисевич О.В., Павлик О.А. Тайм-менеджмент як підґрунтя ефективності фахової підготовки майбутнього вчителя нової української школи.....	59
Булова О.І. Розвиток мовленнєвої діяльності учнів початкових класів на уроках англійської мови.....	65
Васильєва О.В. Методологічні основи дослідження мови в процесі міжкультурної комунікації.....	69
Варзар Ю.Ю. Методика використання квесту як засобу формування комунікативної компетентності молодших школярів.....	75
Вінарчук Н.М. Технології формування здоров'язбережувальної компетенції у дітей дошкільного віку.....	79

Вінник Т.О. Культурологічні аспекти підготовки майбутніх учителів початкової школи	85
Вітюк В. В. Тестування як одна з форм діагностики й контролю орфографічної грамотності майбутніх учителів початкової школи.....	90
Владимирова А.Л., Голінська Т.М. Контент-орієнтована інтеграція музичного та образотворчого мистецтва в освітньому процесі.....	96
Войтеховська І.С. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках української мови в початковій школі.....	103
Войтко Т.О. Формування в молодших школярів емоційної культури через художні образи пейзажної лірики Тараса Шевченка.....	109
Воляннюк А.С. Характеристика змісту і рівнів навчальної мотивації молодших школярів.....	114
Галука О.С. Проблема формування соціальної мобільності майбутнього вчителя початкової школи в освітньому просторі.....	121
Гальович Т.В. Формування навичок спілкування молодших школярів шляхом інтеграції результатів предметних і міжпредметних компетентностей як засіб соціалізації здобувачів освіти на І ступені навчання.....	128
Гамза А.В. Методичні аспекти роботи над аудіотекстами у процесі текстотворення на уроках української мови	135
Гаран М.С. Використання відеотеки уроків математики в початковій школі у процесі самостійної роботи з методики навчання математики.....	140
Горлова А.В. Партнерська взаємодія «викладач-студент» як чинник професійного зростання майбутніх педагогів.....	145
Гращенко Т.А. Організація та проведення нестандартних уроків з української мови у початкових класах	152
Гриценко І.В., Сидоренко Н.І. Формування загальнолюдських цінностей молодших школярів як об'єктивна потреба сучасного суспільства.....	160
Гришневська О.В. Вивчення нового українського правопису в початковій школі.....	166
Гурдуз А.І. Концептуалізація образу сучасної жінки в українському романі початку ХХІ століття (на матеріалі прози Дари Корній).....	171

Данилець О.В. Формування цифрової компетентності педагога в умовах Нової української школи.....	178
Деменнікова Т.В. Розвиток педагогічного мислення майбутнього вчителя початкових класів при вивченні педагогічних дисциплін.....	184
Денисенко В.В., Борисенко Н.М. Напрямки організації екологічного виховання та екологічної освіти школярів.....	189
Дишлевська В.О. Формування мотивації навчальної діяльності учнів під час вивчення іменника.....	194
Драмарецька І.О. Трансформація мовної освіти молодших школярів у контексті Нової української школи.....	200
Дроздова І.П. Тенденції та перспективи розвитку наукової організації навчального процесу у закладах вищої освіти України.....	205
Дружененко Р.С. Філософські основи прагматизації мовної підготовки майбутнього вчителя-словесника.....	210
Жосан А.Ю. Діагностика рівня сформованості соціальної і громадянської компетентностей на уроках української мови.....	217
Захарченко А.О. Формування в учнів початкових уявлень про стилі сучасної української мови.....	222
Ільїна Н.В. Становлення концептуального значення слова у дітей дошкільного віку.....	227
Кабельнікова Н.В. Нейропсихологічний підхід до вивчення порушень рухової організації мовленнєвого акту у дітей.....	233
Казаннікова О.В. Психологічний супровід соматично послабленої дитини....	239
Камишна О.А. Застосування елементів «пет-терапії» в роботі з дітьми логопедичних груп та дошкільниками 5-6 річного віку на комплексному занятті «Хвилинка доброти».....	244
Кисільова-Біла В.П., Баруліна Ю.О. Становлення творчої особистості на особистісному рівні – вимога компетентнісної освіти.....	250
Кирик О.В. Інтерактивні форми роботи на уроках української мови в умовах Нової української школи.....	257

Климович М.В. Аналіз готовності студентів до створення науково-методичного середовища у початковій школі за результатами дослідно-експериментальної роботи.....	262
Комінарець Т.В. Розвиток професійних компетентностей майбутнього учителя початкових класів в умовах вищого навчального закладу.....	269
Конотоп О.С. Розвиток стратегічного мислення студентів немовних закладів вищої освіти під час навчання іноземної мови.....	275
Корнієнко І.А. Самоконтроль як дієвий засіб розумового та морального самовдосконалення особистості.....	281
Костолович Т.В. Оптимальні методи й прийоми вивчення фонетичного матеріалу на заняттях із сучасної української мови.....	287
Кострикіна К. Ю. Організація навчання мовлення на уроках у початковій школі.....	292
Кравченко О.О. Значення міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків в умовах сучасної школи.....	297
Кравчук О.В. Історія та теорія вітчизняного новаторського педагогічного руху у науковому вивченні.....	302
Кучеренко І.А. Лінгводидактичний інструментарій сучасного вчителя.....	308
Мамчур Є.А. Формування професійно ціннісних орієнтацій майбутнього вчителя.....	313
Мачинська Н.І. Сертифікація вчителя в школі: альтернатива атестації чи нові форми оцінювання професійної майстерності педагогів?.....	318
Мельничук М.О. Методичні аспекти формування природничих дослідницьких умінь в учнів початкових класів у процесі вивчення інтегрованого курсу «Я досліджую світ».....	322
Мироненко О.В. Реалізація граматичних норм майбутніми вчителями початкової школи у процесі вивчення української мови за професійним спрямуванням.....	326
Москова Т.М. Здоров'язберігаючі технології в освітньому процесі закладу вищої освіти.....	331

Муковіз О.П. Дистанційне навчання майбутнього вчителя початкової школи як передумова якості професійної діяльності педагога-практика на інформаційно-комунікаційній основі.....	335
Мхитарян О.Д. Особливості організації пізнавальної діяльності майбутніх словесників засобами ІКТ	342
Нагрибельна І.А., Сугейко Л.Г., Мельничук Ю.Ю. Стилїстична компетентність у лінгводидактичній підготовці фахівця вищої школи.....	349
Нагрибельний Я.А. Педагогічна спадщина Івана Зязюна в підготовці сучасного вчителя.....	356
Огурцова С.О. Сучасні аспекти реалізації управлінської діяльності початкової школи.....	360
Онищенко І.В. Упровадження ідей дитиноцентризму в освітній процес Нової української початкової школи.....	365
Пентилюк М.І., Окуневич Т.Г., Гайдаєнко І.В. Методи, прийоми, засоби і форми виховання мовної особистості підлітка.....	372
Петрусенко Г.О. Зміст, форми та методи формування громадянської свідомості молодших школярів засобами українознавства.....	378
Полевїкова О.Б., Цюпак І.М., Швець Т.А. Партисипативність як теоретичне підґрунтя інноваційного підходу до фахової підготовки майбутніх педагогів.....	384
Попович А. С. Інтерактивні технології навчання на заняттях зі стилістики української мови в закладах вищої освіти.....	391
Присяжнюк А.О. Формування іншомовної компетентності у техніці читання.....	397
Прокопенко С.О. Проблема комунікативної компетентності сучасного вчителя початкової школи.....	402
Пруняк В.В. Реалізація принципів наступності і перспективності у процесі вивчення молодшими школярами морфеміки і словотвору	406
Раєвська І.М. Аспекти підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування математичної компетентності у молодших школярів.....	412

Рибак О.П. Інтегрований підхід до організації навчання в сучасній початковій школі.....	417
Рибка Т.О. Методика роботи над текстами різних стилів у Новій українській школі.....	424
Родіонова І.Г. Флористичні символи як етнічні маркери поетичної концепції світу Михайла Драй-Хмари.....	429
Саган О.В. Цифрова дидактика: реалії та перспективи.....	435
Сафонова Т.О. Методика роботи над займенником у Новій українській школі.....	440
Саченко В.А. Розширення і збагачення словникового запасу учнів початкових класів лексикою українознавчого змісту.....	446
Селезньова О.Б. Актуальні проблеми компетентісно орієнтованого навчання англійської мови на немовних факультетах в сучасних закладах вищої освіти.....	452
Семашкіна Г.М., Харечко Н.В. Наступність в ознайомленні молодших школярів із рослинами, що підлягають охороні.....	457
Сіранчук Н.М. До проблеми дотримання орфонімічних норм вчителем.....	464
Собчук А. А. Особливості підготовки вчителів початкових класів до роботи на засадах інклюзії в закладах вищої освіти Республіки Польща.....	468
Совач О.О. Ментальні карти як сучасний засіб навчання.....	474
Соловйова Н.Д., Гончар О.М. Критерії оцінювання позакласного заходу з іноземної мови.....	479
Сорока А.І. Використання елементів гри під час формування активного словникового запасу учнів молодших класів.....	485
Чепурна С.П. Самостійна діяльність студентів у процесі педагогічної практики.....	491
Шевчук Т.Б., Іванова Л.І. Поетичне слово в системі розвитку творчих здібностей майбутнього вчителя початкових класів.....	499
Шоловій М.-Т.І. Інформаційно-комунікаційна компетентність як складова професійної компетентності вчителя початкових класів.....	504

Якименко П.В. Освітнє середовище як фактор ефективної підготовки майбутніх учителів англійської мови до профільного навчання старшокласників засобами проектної діяльності.....	511
Якименко С.І. Авторська інтегрована особистісно-орієнтована технологія в забезпеченні наступності і перспективності у навчанні старших дошкільників та молодших школярів.....	515
Holovatenko T. Peculiarities of admission procedures for the specialty “Primary Education” in Belgium, Luxembourg and Ukraine.....	519
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....	524

Т. В. Костолович

ОПТИМАЛЬНІ МЕТОДИ Й ПРИЙОМИ ВИВЧЕННЯ ФОНЕТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Вища педагогічна освіта в Україні на сучасному етапі спрямована на підготовку професійно компетентних, соціально адаптованих до змінних умов праці вчителів, здатних до вирішення складних завдань Нової української школи. Однією з умов ефективного становлення особистості майбутнього педагога вважаємо добір оптимальних методів і прийомів, застосування яких забезпечить засвоєння знань, вироблення вмінь і навичок застосування інформації в типових і змінених професійних ситуаціях, самостійного здобування потрібних знань, самовдосконалення упродовж життя тощо. Під оптимальними методами розуміємо ті, які найбільше відповідають особливостям вивчення фонетики й орфоєпії сучасної української мови, етапам й специфіці форм навчання, впровадженню компетентнісного й технологічного підходів до навчання, програмовим вимогам, освітньо-кваліфікаційній характеристиці майбутнього спеціаліста.

Аналіз літератури з теми дослідження засвідчує існування низки лінгводидактичних проблем, серед яких виокремлюємо: 1) відсутність загальноприйнятого тлумачення дидактичної категорії «метод», що призводить до функціонування в літературі термінів «метод», «засіб», «прийом», «технологія» як синонімічних (наприклад, «метод проектів», «проектна технологія», «інтерактивні методи»; «інтерактивні технології», «інтерактивні прийоми» тощо); 2) існування багатьох класифікацій методів за різними критеріями, які містять суперечності; 3) неможливість існування єдиної багатомірної класифікації лінгводидактичних методів, які б враховували запити часу, сприяли оптимізації вивчення української мови як рідної та державної; 4) недостатня розробленість системи методів навчання для потреби вищої школи.

Ознайомлення з класифікаціями методів за останні 50 років свідчить, що критерії аналізу обирались відповідно до нових в ті часи здобутків педагогіки

та суміжних дисциплін, стану розвитку науки в той період, соціального запиту тощо. Так, класифікації І. Лернера, М. Скаткіна базувалися на досягненнях психології; М. Махмудов, В. Онищук, Л. Федоренко систематизували методи за дидактичними функціями або цілями, які є змінними категоріями; відома класифікація Ю. Бабанського розроблена на основі особистісно-діяльнісного підходу і враховує наявні на той час структурні елементи педагогічної діяльності. Цікавою, на нашу думку, є класифікація В. Краєвського та А. Хуторського початку ХХІ ст., яка базується на трьох видах діяльності (групи когнітивних, креативних та оргдіяльнісних методів) [4, с. 265].

Оскільки сучасний етап розвитку української лінгводидактики характеризується впровадженням компетентнісного підходу, вважаємо логічною систематизацію методів навчання мови за видами компетентностей, які формуються за допомогою відповідних методів, проведену О. Кучерук та О. Копусь [2]. Учені виокремлюють три групи методів, підпорядкованих базовим компетентностям – методи формування мовної, мовленнєвої та комунікативної компетентностей. Вивчення фонетико-орфоепічного матеріалу сприяє набуттю й розвитку в першу чергу мовної компетентності майбутніх учителів, тому ми в своєму дослідженні спирались саме на першу групу методів, серед яких О. Кучерук та О. Копусь виокремлюють такі: усного викладу матеріалу, бесіда, робота з теоретичним матеріалом підручника, робота з навчально-пізнавальними джерелами (словниками, довідниками, електронними носіями інформації, інтернетом), спостереження над мовою, словесні ключі для запам'ятовування правил, тезаурусний, моделювання, вправ, робота з навчальними опорами, мовний аналіз, занурення, дослідницький, «мовна опозиція», диктант, «лінгвістична дуель», «мовний ящик», лінгвістична гра, тестування тощо [2, с. 7]. В цілому позитивно оцінюючи цю класифікацію, її комунікативну спрямованість, слід зазначити, що, крім традиційно визнаних і використовуваних у багатьох класифікаціях ефективних методів (бесіда, спостереження над мовою, робота з підручником, метод вправ і т.п.), до цієї групи зараховані прийоми інтерактивного навчання

(«діаграма Венна», «лінгвістична дуель та ін.), які можна використовувати в межах методів інших груп, спрямованих на формування мовленнєвої та комунікативної компетентностей.

Мета вищої освіти в Україні полягає у формуванні комунікативної компетентності майбутніх учителів як ключової та загальнопредметної, тож сучасні лінгводидакти (О. Горошкіна, С. Караман, О. Копусь Л. Овсієнко, Т. Симоненко та ін.) приділяють увагу систематизації та опису комунікативних методів, серед яких виокремлюють такі групи: комунікативні методи, спрямовані на стимулювання когнітивних процесів; комунікативні методи, що передбачають використання інтерактивних форм і прийомів навчання; комунікативні методи, побудовані на моделюванні та імітації реальних і уявних ситуацій [1; 2; 5].

О. Пометун приділяє велику увагу дослідженню та впровадженню інтерактивних методів і прийомів навчання в сучасний освітній простір України. В «Енциклопедії інтерактивного навчання» вчений виокремлює 4 групи методів і прийомів: 1) спрямована на створення позитивної атмосфери навчання й організації комунікації; 2) передбачає мотивацію навчальної діяльності; 3) спрямована на засвоєння знань, формування вмінь, навичок, емоційно-ціннісних орієнтацій і ставлень; 4) передбачає узагальнення, систематизацію знань, організацію рефлексії пізнавальної діяльності [6]. Нам імпонує в цій класифікації системність у використанні методів згідно з теорією поетапності навчання, урахування таких складників компетентності, як мотиваційного, емоційно-ціннісного, рефлексивного. Вважаємо за доцільне використання таких інтерактивних методів і прийомів у процесі вивчення фонетичного матеріалу: «Активне слухання», «Прогноз погоди», «Знайомство», «Комплімент», «Парафразування», «Переформулювання», «Поговори зі мною», «Приховані скарби» (перша група); «Мікрофон», «Мозковий штурм», «Незакінчені речення», «Рольова гра», «Ситуативне моделювання» (друга група); «Ажурна пилка», «Взаємне навчання», «Синтез думок», «Керована лекція», «Коло ідей», «Імітаційні або рольові ігри»,

«Конгрес» (третя група); «Акваріум», «Дебати», «Дерево рішень», «Круглий стіл», «Лист самооцінювання», «Бліц дискусія», «Чотири погляди» (четверта група) [6].

Розглянуті нами сучасні типології та класифікації методів навчання відповідають сучасним запитам суспільства й можуть використовуватися у процесі вивчення фонетики української мови як у загальноосвітніх школах, так і в ЗВО. Хоча освітній процес у вищій школі має обов'язково враховувати взаємозв'язок між методами та формами навчання. Не претендуючи на створення класифікації методів, ми упорядкували та адаптували оптимальні, на наш погляд, методи й прийоми навчання відповідно до форм освітнього процесу в ЗВО.

Результати експериментального дослідження, яке ми проводили упродовж 206 – 2019 років у ЗВО різних форм навчання, підтвердили ефективність використання таких методів і прийомів навчання сучасної української мови на **лекційних заняттях**: цілеспрямованого слухання й обмірковування (активне слухання); метод діалогів, дискусії (бліц-дискусія, павунитка дискусії, письмова дискусія), проблемно-рефлексивного полілогу («Займи позицію», «Незакінчені речення»), «Розумовий штурм», «Парафразування», «Переформулювання» (група комунікативних методів та прийомів) тощо. У процесі проведення **практичних занять**: спостереження над мовними явищами, лінгвістична гра, словесний портрет явища, мовний аналіз, «Сенкан», кейс комунікативних ситуацій (case study), рольова гра, аналіз професійних ситуацій, розв'язування лінгвопедагогічних завдань, комунікативний тренінг (групи ситуаційних та ігрових методів). У вивченні мови **семінарські заняття** проводяться нечасто, але ми виокремили методи, що сприяють оптимальній попередній підготовці студентів до семінарів і проведенню занять: метод проектів, пошуковий, дослідницький (підготовчі), проблемний, дискусії, ділова гра, моделювання ситуацій (під час пари). **Методи самостійної роботи**: робота з навчально-пізнавальними джерелами (словниками, довідниками, електронними носіями інформації, інтернетом),

підготовки доповідей та рефератів (пошукові), портфоліо, звіт-презентація самостійної роботи, «Карта пам'яті», самостійне укладання лінгвістичних термінологічних словників до певних тем, розділів, предметів; побудова алгоритмів, інструкцій тощо. На **контрольних заняттях** використовуються як традиційні для мови методи (диктант, тести, програмування), так і специфічні для розділу контрольне транскрибування тексту, складання партитури віршів, конкурси читців тощо [3].

Вивчення літератури та власний педагогічний досвід дозволяє стверджувати, що вибір оптимальних методів залежить від сучасної мети вищої освіти, специфіки навчального матеріалу, форм організації освітнього процесу тощо. Запропонований нами розподіл методів відповідає спрямованості компетентнісного підходу, забезпечує розвиток усного мовлення, сприяє професійному зростанню майбутніх учителів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Караман С. О. Методика навчання української мови в гімназії : навч. посіб. для студ. вищ. закладів освіти. К. : Ленвіт, 2000. 272 с.
2. Копусь О. Функціонування методів навчання. Українська мова і література в школі. 2011. № 7 (88). С. 46–52.
3. Костолович Т. В. Методи формування професійної комунікативної компетентності студентів-філологів у процесі вивчення фонетики й орфоєпії української мови. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Випуск 61. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. С.143–147.
4. Краевский В. В., Хуторской А. В. Основы обучения. Дидактика и методика. М. : Академия, 2008. 352 с.
5. Овсієнко Л. Методи навчання лінгвістики тексту в системі компетентнісної мовної освіти майбутніх учителів-словесників . Українська мова і література в школі, 2013. №2. С. 27 – 31.
6. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання. К. :2007. 144 с.